

ERİLLİK/DİŞİLLİK BOYUTUNUN EMPATİK BECERİ İLE İLİŞKİSİ

Doç. Dr. İlker Hüseyin ÇARIKÇI

Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü

Okt. Gaye ATİLLA

Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Sağlık Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışma, kişinin taşıdığı ve yaşadığı kültürün eril ya da dişil olması ile empatik becerisinin ilişki derecesini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Biyolojik farklılıklardan dolayı insanlar erkek-kadın olarak ayrılırken sosyal ve kültürel roller için de toplumlar eril-dişil olarak ayrılmışlardır. Empatik beceri ise kişinin kendisini karşısındaki insanın yerine koyup, onun düşüncelerini ve duygularını doğru olarak anlaması ve bu durumu o kişiye iletmesi surecidir. Çalışmanın temelini oluşturan araştırma İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencileri arasında yapılmış olup 44 sorudan oluşan anket 223 öğrenciye uygulanmıştır. Anket metodu ve verilerin analizi için istatistik programı SPSS 10.0 kullanılmıştır. Erillik ya da dişillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisinin varlığı araştırılmış, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Ailelerinin geliri yüksek olan öğrencilerin erillik düzeylerinin daha yüksek olması araştırmanın bir diğer sonucudur. Ailenin geliri ile öğrencinin erillik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuş ancak ailenin gelir seviyesi ile öğrencinin empatik beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar kelimeler: *Kültür, Erillik/Dişillik, Empatik Beceri*

THE RELATIONSHIP of MASCULINITY/FEMININITY DIMENSION WITH EMPATHIC SKILL

ABSTRACT

This study aims to emphasize the level of the relationship between one's inborn culture being male or female and his empathic skill. While human beings divide into two categories (man and woman) for the biological diversity, equally, nations divide as masculine and feminine for the social-cultural roles. Empathic skill can be defined as the process of putting himself in the position of other; to be able to understand the other's feelings and thoughts to transmit this process to the respondent. The datas of 223 students studying in Faculty of Administrative Sciences, Department of Business Administration are analysed. SPSS 10.0 are used for questionnaire method and analyse of the datas. In this study, the presence of the

relationship between Masculinity/Femininity Level and Empathic Skill are researched and found no statistically significant relationship. One of the outcomes of the research is that the students who have high-income parents show more masculinity level. The results showed significant relationship between parents income and masculinity level but no significant relationship between parents income and empathic skill level.

Key Words: *Culture, Masculinity/Femininity, Empathic Skill*

1. GİRİŞ

İş hayatında kültür farklılıklarının engel teşkil etmemesi, başarı için şarttır. Kültürler arası çalışmalar, temel çatıyı oluşturmak için kültürel antropoloji, psikoloji, sosyoloji ve yönetim-organizasyon gibi bilim alanlarından faydalanır. Bu çalışmaların amacı, temelde farklı kültürlerden insanların nasıl davrandığı, düşündüğü ya da neler yaptığını anlamak ve ortaya koymaktır.

Empati ise sadece kendisiyle empati kurulana yararlı olan bir etkinlik olmayıp, empatiyi kuran kişi için de önemlidir. Empati becerileri ve eğilimleri yüksek olan bu yüzden de diğer insanlara yardım eden kişilerin çevreleri tarafından sevilme ihtimalleri artar. Liderlik özelliği ve iş becerisine sahip kişilerin empati kurma becerilerinin de yüksek olduğu çeşitli araştırmalarda belirlenmiştir. Hofstede; atılganlık, para elde etme hırısı ve materyalist değerlerini eril kültürün özellikleri olarak ele almaktadır (Hofstede, 1980: 42-63). Dişil ise kültürün göstergeleri; ana hatlarıyla insan ilişkileri ve insana verilen önem, yaşamın genel niteliğini önde tutma olarak belirlenmiştir. A.Selami Sargut'un, Hofstede'in Türk Toplumunu üzerine yaptığı genellemeyi test etmek üzere, üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmalarda da Türk kültüründe dişil değerlerin (şefkat, merhamet, nezaket, çocukları çok sevmek, sadakat vb.) egemen olduğu ortaya çıkmıştır. Değişik zamanlarda değişik öğrenci grupları üzerinde uygulanan test sonuçları, Türk toplumunun "erkek toplum" imajına oldukça ters düşen bir tablo oluşturmuştur (Sargut, 2001: 176). Bu çalışmada elde edilen bulgular Sargut'un yaptığı araştırmalara destek sağlayacak niteliktedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Çağımızda kültürel farklılaşmaların bireysel davranışlara ve çalışan insanın davranışlarına nasıl yansıdığı konusunda bilgisiz kalmak büyük yönetim-organizasyon yanlışlarına neden olacaktır (Sargut, 2001: 138).

Hofstede, 40 ülkede yaklaşık 120.000 kişi ile yaptığı araştırmasında farklı kültürlerden olan insanların nasıl ve niçin oldukları gibi davrandıklarını açıklamaya yardımcı olan, kültürün dört boyutunu; güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik/ortaklaşa davranışçılık ve erillik/dişillik olarak belirlemiştir (Hofstede, 1984: 11). Sonrasında araştırma yaptığı ülke sayısını 50'ye çıkaran Hofstede, 1991 yılında, IBM için Asya'da yapmış olduğu bir araştırmanın sonuçlarına da dayanarak bu boyutlara beşincisini eklemiş, uzun

dönemli ve kısa dönemli bakış açısı ile zaman uyumunun da kültürel boyutlarından birisi olarak ele alınması gerektiğini ifade etmiştir (Hofstede, 1991b: 14).

Cinsiyetin ikiliği, farklı toplulukların farklı davranışlarını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Burada temel soru, cinsiyetler arası farklılıkların sadece biyolojik mi yoksa sosyal yaşamdaki rollerin kaçınılmaz sonuçları mı olduğudur. Dünyanın her yerinde kadın ve erkek arasında aynı biyolojik farklılıklar söz konusudur. Kesin olan tek farklılık; kadınların çocuklarını vücutlarında taşımaları, erkeklerinse buna sebep olmalarıdır (Hofstede, 1980: 262). Her topluluk birçok davranışı kadınlara ya da erkeklere özgü olarak algılasa da hangi davranışların hangi cins tarafından yapılacağı toplumdan topluma değişiklik gösterir. Biyolojik farklılıklardan dolayı insanlar erkek-kadın olarak ayrılırken sosyal ve kültürel roller için de toplumlar eril-dişil olarak ayrılmışlardır.

Eril bir toplumda; iddiacılık, performans, başarı ve rekabet gibi değerler; hayatın kalitesi, sıcak ilişkiler kurma, zayıfları kollama, dayanışma gibi değerlerden daha baskındır. Dişil bir toplumda ise bunun tam tersi bir durum söz konusudur (Hofstede, 1991a: 82).

Erillik yaklaşımı, toplumun başarıya, paraya ve diğer hâkim değerlere sahip olma durumudur. Diğer bir deyişle, kültürün erillik boyutu; atılganlık, para kazanmaya önem verme, materyalist eğilimlerin egemen olması gibi özellikler sergiler. Eril kültürde insana verilen önem ikinci planda kalmaktadır. Dişil kültür ise endişe ve yaşam kalitesine sahip olma durumudur. Dişil kültürün göstergeleri; insana ve insanlar arası ilişkilere önem verme ve yaşamın genel niteliğini önde tutma şeklinde ortaya çıkmaktadır. Dişil kültür; geleneksel anlamda dişilikle özdeşleştirilen şefkat, merhamet, nezaket, sadakat, çocuklara karşı sevgi dolu olmak gibi özellikleri içermektedir (Sargut, 2001: 175).

Hofstede'in çalışmasında Türkiye, dişillik özellikleri gösteren ülkeler arasında yer almaktadır. İlk bakışta Türk toplumun dişil değerleri ve kültürü benimsediği konusunda ortaya konan araştırma sonuçları yadırganmakta ve erkek egemen gibi görülen toplumumuzun bazı kesimleri tarafından aşağılayıcı bile bulunmaktadır. Oysa dişil kültür kavramlar olumlu özellikleri yansıtmaktadır. Bu konuda Sargut'un (1994) yaptığı çalışma da Hofstede'in Türk toplumu üzerinde yapmış olduğu genellemeyi destekler niteliktedir. Yapılan araştırmada dişillik ve erillikle ilgili olarak ilişkilendirilen 20 kavramdan oluşan bir anket formu üniversite öğrencilerine yöneltilmiştir. Elde edilen test sonuçları, Türklerin "erkek toplum" imajına oldukça ters düşen bir tablo sergilemektedir. Kız öğrenciler geleneksel kadınsı değerlerin egemen olduğu tavır ve davranışları eksiksiz sergilerken, erkeklerin de aynı oranda olmasa bile kadınsı değerleri erkeksi değerlerden daha önde tuttuklarını göstermiştir (Sargut, 2001: 178-181).

Alman felsefeci Edmund Husserl'in öğrencisi olan fenomenolog Edith Stein (1970), empatiyi çok daha karmaşık bir süreç olarak tarif etmiştir. Stein,

empatinin üst üste gelen üç aşamada "olay sonrası farkına varma" özelliğine sahip olması nedeniyle tamamen eşsiz ve ilgili kişiler arası süreçlerden farklı olduğunu bildirmiştir. Mead empatiyi tanımlarken diğer kişinin dünyayı nasıl gördüğünün, onun rolüne girerek anlaşılmaya çalışılması üzerinde durmaktadır (Davis, 1994: 6). Empatinin tam olarak kurulması, kişilerin benzer kültürel ortamlardan gelmesi ile ilişkilidir (Smith, 1996: 102).

Empatik beceri, kişinin kendisini karşısındaki insanın yerine koyup, onun düşüncelerini ve duygularını doğru olarak anlaması ve bu durumu o kişiye iletmesi surecidir. Empati, insanları birbirine yaklaştırma ve iletişimi kolaylaştırma özelliğine sahiptir. Ayrıca bu davranış tüm insan ilişkilerinde sağlıklı iletişimin kurulmasında temel koşullardan birisidir (Dökmen, 1988: 155-190).

Kültürel ve sosyal faktörler (cinsiyet, ırk, kültürel farklılıklar) duyguların nasıl ifade edileceği üzerinde bir etkiye sahiptir. Bu faktörler terapistin duygusal cevapları bulma yolunu etkiler. Bu yüzden, farklı kültürlerden olan kişilerle çalışırken, hastanın kültürel ve sosyal normlarının bilinmesi duyguların ifadesi için kritik bir öneme sahiptir (Stebnickl, 2000: 13).

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Temel Hipotezleri

Bu çalışmanın temel amacı örnekleme oluşturan SDÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü öğrencileri aracılığıyla geleceğin yöneticilerinin erillik/dişillik eğilimlerini öğrenmek ve bunun bir yöneticinin kesinlikle sahip olması gereken empatik beceriyle bir bağlantısının olup olmadığını ortaya koymaktır.

Bu araştırma, Hofstede'in kültür boyutlarından erillik/dişillik boyutunun empatik beceriyle bir bağlantısının olup olmadığını araştırılması amacıyla uygulamalı olarak yapılmıştır.

Hipotez 1: Erillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisi yoktur.

Hipotez 2: Dişillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisi vardır.

Hipotez 3: Kız öğrencilerin empatik beceri seviyesi erkeklerinkine nazaran daha yüksektir.

Hipotez 4: Erkek öğrencilerin dişillik düzeyleri kız öğrencilerin erillik düzeyinden fazladır.

Hipotez 5: Erillik düzeyi ile not ortalaması arasında ilişki vardır.

Hipotez 6: Ailenin gelir düzeyi ile öğrencinin erillik düzeyi arasında ilişki vardır.

Hipotez 7: Ailenin gelir düzeyi ile öğrencinin empatik beceri düzeyi arasında bir ilişki vardır.

3.2. Evren ve Örneklem

İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin geleceğin yöneticileri olacakları varsayımı göz önünde bulundurularak araştırma evreni belirlenmiştir.

Bu araştırmanın evrenini, devlet üniversitelerimizden Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümüne (hazırlık sınıfı hariç) 2006-2007 eğitim-öğretim yılında devam eden tüm öğrenciler oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini ise, Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümüne devam eden öğrencilerin tesadüfi yolla ulaşılan 250'sinden oluşmuştur. Anket formları geçerli bulunarak analizleri ortaya konan 223 öğrencinin 100' ü erkek, 123'ü kız öğrencidir. Öğrencilerin sınıflarına göre sayıları: 1. sınıf: 60, 2. Sınıf: 60, 3. Sınıf: 53, 4. Sınıf: 50'dir.

3.3. Ölçekler

Araştırmada, öğrenciler hakkındaki genel bilgileri toplayabilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen ve öğrencinin cinsiyet, yaş, nerden geldiği, nerde kaldığı, geliri, sosyal ilişki ve ders başarısı vb. bilgilerinin edinilmesini sağlayan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Öğrencilerin erillik-dişillik düzeylerini belirlemek için Erillik-Dişillik Düzeyi Formu kullanılmıştır. Hofstede' in Türk toplumu üzerinde yapmış olduğu genellemeyi test etmek üzere, Sargut'un (1994) hazırlamış olduğu, geniş bir zaman aralığı içinde yaptığı araştırmada dişilik ve erkeklikle ilişkilendirilen 20 kavramdan oluşan anket formundaki kültürel değerler: "Saldırgan, Şefkatli, Yükselme tutkusu, Merhametli, Dediği dedik, Nazik, Atletik, Çocuklara karşı sevgi dolu, Yarışmacı, Sadık, Egemen, Başkalarına karşı duyarlı, Baskıcı, Halden anlar, Kendine güvenli, Sevgi dolu, Bağımsız, Anlayışlı, Tavır koyucu, Sıcak" olarak sıralanmaktadır. Bu değerler 5'li Likert ölçeğine göre derecelendirilmiş olup, öğrencinin kendini "kesinlikle öyleyim" (5), "öyleyim" (4), "kararsızım" (3), "değilim" (2), "hiç değilim" (1) seçenekleri arasında değerlendirmesi istenmiştir.

Empatik düzeylerini belirlemek için ise Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiş olan "Empatik Beceri Ölçeği-B Formu (EBÖ-B Formu)" kullanılmıştır. Empatik Beceri Ölçeği, Dökmen'in aşamalı empati sınıflamasına dayanılarak geliştirilmiş olup empatinin bilişsel bileşenine ağırlık veren bir ölçme aracıdır. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması Dökmen tarafından yapılmıştır (1988: 175). Ölçek günlük yaşamla ilgili kısa ifadelerin bulunduğu altı ayrı psikolojik sorundan oluşmaktadır. Deneklere yöneltilen sorunlara ilişkin verilecek 12 tepki bulunmaktadır. Ölçeğin puanlanmasında deneklere yöneltilen altı problemin her birine ilişkin 12 empatik tepkiyi okumaları ve her bir sorun için sorun sahibine söylemeyi tercih edebileceği dört tepkiyi seçip işaretlemeleri istenmektedir. Deneğin seçtiği toplam 24 tepkinin her birine puanlama anahtarındaki puanlar verilmektedir. Bu puanların toplamı, deneğin EBÖ-B Formundan aldığı toplam puanı göstermektedir. Puanın

yüksek olması empatik becerinin yüksek olduğunu, düşük olması ise, empatik becerinin düşük olduğunu göstermektedir.

3.4. İstatistiksel Analiz

İstatistiksel analizler için SPSS 10.0 kullanıldı. Grupların normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Kolmogorov-Smirnow tek örneklem testi kullanıldı. Korelasyon analizi için Spearman rho testi, ikili grupların karşılaştırılması için Mann-Whitney U testi, üç ya da daha fazla grubun karşılaştırılması için Kruskal-Wallis varyans analizi yapıldı. Tüm testler α 0,05 anlamlılık düzeyinde ve iki yönlü olarak yapıldı.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Anket formları geçerli bulunan öğrencilerin demografik bulguları ve empatik beceri düzeyleri Tablo'1deki gibidir.

Tablo 1. Öğrencilerin Dağılımı

Demografik Bulgular	n	%
Cinsiyet		
Kız	123	45
Erkek	100	55
Sınıf		
Birinci	60	26,9
İkinci	60	26,9
Üçüncü	53	23,8
Dördüncü	50	22,4
Ailenin Gelir Düzeyi		
0-500 YTL	12	5,4
501-1000 YTL	66	29,6
1001-1500 YTL	66	29,6
1501-2000 YTL	41	18,4
2001-2500 YTL	17	7,6
2500 YTL üstü	21	9,4

Ders Başarı Durumu		
Çok kötü	0	0
Kötü	13	5,8
Orta	53	23,8
İyi	145	65,0
Çok İyi	10	4,5
Empatik Beceri Düzeyi		
Çok düşük	2	0,9
Düşük	108	48,4
Orta	109	48,9
Yüksek	4	1,8
Toplam	223	100

4.2. Hipotezler ve Sonuçlar

Hipotez 1: Erillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisi yoktur.

Araştırmalar, kadınların erkeklere oranla daha empatik oldukları ve buna paralel olarak da daha çok duygusal tepki gösterdiklerine işaret ettiğinden (Feshbach, 1968:145; Köksal 1997; Hoffman ve Levine 1976: 557-558) erillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisi olmaması beklenmektedir.

Erillik ve dişillik düzeylerinin Empatik Beceri ile ilişkisi olup olmaması korelasyon analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo'2 de gösterilmiştir.

Tablo 2. Erillik ve Dişillik Boyutu ile Empatik Beceriye İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Boyutlar	n	Ortalama	Ss	1	2	3
1. Erillik Boyutu	223	3,4861	0,65281	1	0,015	-0,026
2. Dişillik Boyutu	223	4,2404	0,61621	0,15	1	0,36
3. Empatik Beceri	223	126,26	15,260	-0,026	0,036	1
r =-0,026; p=0,7						

Erillik puanı ile Empatik Beceri puanı arasında ($r = -0,026$; $p=0,7$) anlamlı bir ilişki görülmediğinden hipotez kabul edilir.

Hipotez 2: Dişillik düzeyinin empatik beceri ile ilişkisi vardır. Araştırmalar, kadınların erkeklere oranla daha empatik oldukları ve buna paralel olarak da daha çok duygusal tepki gösterdiklerine işaret ettiğinden (Feshbach, 1968:145; Köksal 1997; Hoffman ve Levine 1976: 557-558) dişillik değeri yüksek olanların empatik becerilerinin de yüksek olması beklenmektedir.

Dişillik düzeyi ile Empatik Beceri arasındaki ilişki Tablo3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Dişillik Boyutu ve Empatik Beceriye İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Boyutlar	n	Ortalama	Ss	1	2
1. Dişillik Boyutu	223	4,2404	0,61621	1	0,36
2. Empatik Beceri	223	126,26	15,260	0,036	1
r =0,036; p=0,593					

Ancak dişillik puanı ile Empatik Beceri puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r =0,036$; $p=0,593$). Dolayısıyla Hipotez 2 reddedilir.

Hipotez 3: Kız öğrencilerin empatik beceri seviyesi erkeklerinkine nazaran daha yüksektir.

Araştırmalar, kadınların empatik becerisi erkeklere nazaran daha yüksek olduğunu gösterdiğinden (Feshbach, 1968:145; Köksal 1997; Hoffman ve Levine 1976: 557-558) kız öğrencilerin empatik becerilerinin de erkek öğrencilerinkine oranla daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 4. Kız ve Erkek Öğrencilerde Empatik Beceriye İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

	n	Ortalama	Ss	Ortanca	Min.	Max.
Kız Öğrencilerde Empatik Beceri Seviyesi	123	2,56	0,53	3	2	4
Erkek Öğrencilerde Empatik Beceri Seviyesi	100	2,46	0,58	2	1	4
t= - 1,361; p= 0,175						

Tablo 4’de de görüldüğü gibi kız öğrencilerin empatik beceri seviye ortalaması 5 üzerinden 2,56 iken erkek öğrencilerin empatik beceri seviye ortalaması 2.46’dır. Ancak kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,361$; $p= 0,175$). Bu nedenle Hipotez 3 reddedilir.

Hipotez 4: Erillik puanı ile not ortalaması düzeyi arasında ilişki vardır. Hırslı, iddialı olmak, yarışmacı kişilik, ortalama değil başarılı bir öğrenci olmak, yükselme tutkusu sahibi olmak gibi kavramlar eril değerler olarak belirlendiğinden erillik ile not ortalaması arasında bir ilişkinin olması beklenmektedir. Erillik puanı ile not ortalaması arasındaki ilişki korelasyon analizi ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 5’da gösterilmiştir.

Tablo 5. Erillik Puanı ile Not Ortalamasına İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Boyutlar	n	Ortalama	Ss	1	2
1. Erillik Puanı	223	3,4861	0,65281	1	0,038
2. Not Ortalaması	221	3,69	0,652	0,038	1
r = 0,038; p= 0,57					

Tablo 5’da da görüldüğü gibi erillik puanı ile not ortalaması arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmadığından ($r = 0,038$; $p= 0,57$) hipotez reddedilmiştir.

Hipotez 5 : Ailenin gelir düzeyi ile öğrencinin erillik düzeyi arasında ilişki vardır. Bu hipotezde öğrenci ailesinin geliri ile öğrencinin erillik düzeyi arasında ilişki olduğu varsayılmaktadır.

Tablo 6. Ailenin Gelir Düzeyi ile Öğrencinin Erillik Düzeyine İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Boyutlar	n	Ortalama	Ss	1	2
1. Ailenin Geliri	223	3,22	1,345	1	0,142
2. Erillik Puanı	223	3,4861	0,65281	0,142	1
r = 0,142; p= 0,034					

Tablo 6’da da görüldüğü gibi ailenin gelir düzeyi ile erillik puanı arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmuştur ($r = 0,038$; $p= 0,34$). Dolayısıyla Hipotez 5 kabul edilmiştir.

Hipotez 6: Ailenin gelir d¼zeyi ile oğrencinin empatik beceri d¼zeyi arasında bir ilişki vardır.

Bu hipotezde oğrenci ailesinin geliri ile oğrencinin empatik beceri d¼zeyi arasında ilişki olduğu varsayılmaktadır.

Tablo 7. Ailenin Gelir D¼zeyi ile Oğrencinin Empatik Beceri D¼zeyine İlişkin İstatistiksel Sonuçlar

Boyutlar	n	Ortalama	Ss	1	2
1. Ailenin Geliri	223	3,22	1,345	1	-0,094
2. Empatik Beceri D¼zeyi	223	2,52	0,552	-0,094	1
r = -0,094; p= 0,164					

Tablo 7’de de gör¼ld¼ę¼ gibi ailenin gelir seviyesi ile oğrencinin empatik beceri d¼zeyi arasındaki ilişki istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (r= - 0,094 ve p= 0,164). Bu nedenle Hipotez 6 reddedilir.

SONUÇ

Hofstede(1991), atılganlık, para elde etme hırısı ve materyalist değerleri eril k¼lt¼r¼n özellikleri olarak ele alırken dişil k¼lt¼r¼n ana hatlarını, insan ilişkileri ve insana verilen önem, yaşamın genel niteliğini önde tutmak olarak belirlemiştir. Sargut’un (2001), Hofstede’in Türk Toplumunu üzerine yaptığı genellemeyi test etmek üzere, üniversite oğrencileri üzerinde yaptığı araştırmalarda da Türk k¼lt¼r¼nde dişil değerlerin (şefkat, merhamet, nezaket, çocukları çok sevmek, sadakat vb.) egemen olduğu ortaya çıkmıştır. Değişik zamanlarda değişik oğrenci grupları üzerinde uygulanan test sonuçları, Türk toplumunun “erkek toplum” imajına oldukça ters d¼řen bir tablo oluşturmuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular da Sargut’un yaptığı araştırmalara destek sağlayacak niteliktedir.

Empatik becerileri ve eğilimleri yüksek olan bu yüzden de diğer insanlara yardım eden kişilerin, çevreleri tarafından sevilme, sosyal anlamda popüler olma ihtimallerinin yanı sıra çalışan ya da işveren pozisyonunda başarılı oldukları ortadadır. Bu anlamda geleceğin çalışan ya da işvereni konumunda olan işletme oğrencilerinin genel eğilimlerinin öğrenilmesi önemlidir. Empatik Beceri d¼zeyinin orta seviyede seyretmesi, empati eğitimlerinin yaygınlaştırılması ile iyileştirilebilecek bir durumdur.

Erillik ya da dişillik d¼zeyinin empatik beceri ile ilişkisinin varlığı araştırılmış, erillik ya da dişillik puanının empatik beceri ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisinin olmadığı gör¼lmüřtür. Erkek oğrencilerin bazı dişil değerleri, kız oğrencilerden daha önde tuttıkları gözlenmiştir. Böylesi bir sonuç iletişim ve

insan ilişkilerindeki beceriler açısından da geleceğin yöneticilerinin daha avantajlı olabilecekleri anlamına gelebilir.

Erilliğin hırslı, iddialı olmak, yarışmacı kişilik ve ortalama değil en iyi öğrenci olmaya odaklanmak olduğu düşünülürken erillik düzeyi yüksek öğrencilerin ders başarılarının daha yüksek olması beklenmektedir. Ancak eldeki araştırmaya göre erillik düzeyi ile ders başarısının anlamlı bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır.

Ailelerinin geliri yüksek olan öğrencilerin "mal ve eşya önemlidir" diyen eril kültürlerinin daha yüksek olması araştırmanın bir diğer sonucudur. Ailenin geliri ile öğrencinin erillik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuş ancak ailenin gelir seviyesi ile öğrencinin empatik beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Hofstede'e göre Türk Toplumunu dişil bir toplumdur. Bu araştırmadan Hofstede'i doğrulayan bulgular elde edilmiştir. Bu sonucun, Türk Toplumunun çağdaşlaşmasında itici güç oluşturması beklenmektedir. Silahlanmaya, çevrenin korunmasından daha fazla bütçenin ayrıldığı bir dünyada erillik dişillik dengesinin doğru kurulması olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Dünyanın sınırlarının küçüldüğü, kültürler arası farklılaşmanın formüle edildiği günümüzde, öğrencileri bekleyen iş hayatının sadece mal, hizmet, para döngüsünden ibaret olmadığı, iş dünyasının artık kültürel etkileşim ve kendini karşısındaki yerine koyabilme becerisinin dünyasına dönüştüğü ortadadır. Bu noktada, geleceğin yöneticilerinin, çalışanlarının iletişim becerilerinden biri olan empatik beceriye sahip olma düzeyleri önem kazanmaktadır.

Bu araştırma sınırlı bir örneklem üzerinde yapılmıştır. Konunun farklı araştırmacılarca ve farklı alanlarda araştırılması ihtiyacı ortadadır.

KAYNAKÇA

DAVIS, M.H. (1994). *Empathy, A Social Psychological Approach*, A Division of Harper Collins Publishers Westview Pres, New York.

DÖKMEN, Ü. (1988). "Empatinin Yeni Bir Modele Dayanarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1-2): 155-190.

FESHBACH, N. D. & ROE, K. (1968). "Empathy in Six and Seven Years Olds". *Child Development*, 39: 133-145.

HOFFMAN, M. L. & LEVINE, L.E. (1976). "Early Sex Differences in Empathy", *Developmental Psychology*, 12(6): 557-558.

HOFSTEDE, G. (1980). *Cultures Consequences; International Differences in Work-Related Values*, C.A., Sage Publications, Beverly Hills.

HOFSTEDE, G. (1984). *Cultures Consequences; International Differences in Work-Related Values*, 2nd Edition, Sage Publications, California.

HOFSTEDE, G. (1991a). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, The McGraw-Hill Book Company, London.

HOFSTEDE, G. (1991b). *Masculinity & Femininity The Taboo Dimensions of National Cultures*, McGrawHill Book Company, New York.

KÖKSAL, A. (1997). "Müzik Eğitimi Alan ve Almayan Ergenlerin Empatik Becerilerinin ve Uyum Düzeylerinin İncelenmesi", *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi

SARGUT, A.S. (1996). *Liderlik Kuramları için Bağlamsal Bir Çerçeve: Kültürler Arası Bir Yaklaşım*", *Amme İdaresi Dergisi*, 29 (4).

SARGUT, S. (2001). *Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim*, İmge Kitabevi, 2.Baskı, Ankara.

SMITH, H.C. (1996). *Sensitivity to People*, Michigan State University, Mcgraw-Hill Book Company, NewYork.

STEIN E, (1970). *On the Problem of Empaty*. 2.nd Ed. The Hague, The Netherlands: Martinus Nijhoff/Dr W. Junk Publishers.

STEBNICKL, M.A. (2000). *Stress And Contractions Among Rehabilitation Professionals: Dealing Effectively with Empathy Fatigue*, *Journal Of Rehabilitation*, Jan-March.